

JANE ADDAMS: FILÒSOFA I ACTIVISTA PER LA PAU

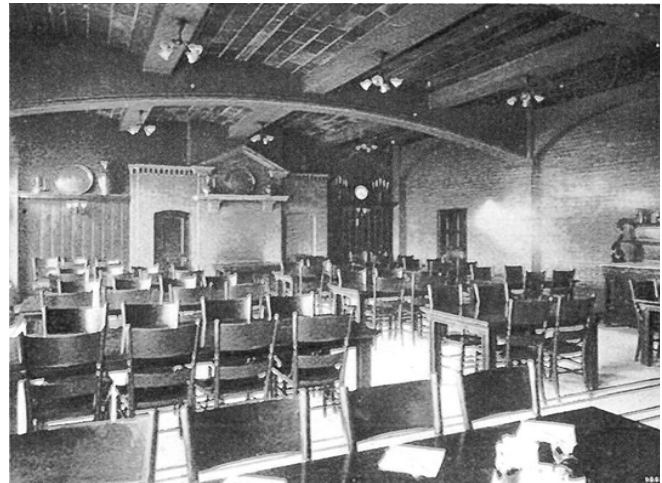
Núria Sara Miras Boronat
Professora de Filosofia Política UB

Jane Addams (1860–1935) apareix encara molt poc als manuals d'història de la filosofia, amb algunes notables excepcions (Seigfried, 1996; Warren, 2009). Però pocs pensadors poden ostentar l'honor d'haver rebut el Premi Nobel de la Pau (el 1931, compartit amb Nicholas Murray Butler) i només això mereixeria una menció especial. El Nobel, no obstant això, és la culminació d'una llarga i intensa carrera com a escriptora, activista i pionera del treball social, així com tantes d'altres disciplines. El seu centre d'operacions es trobà a Chicago, tot i així, feu nombrosos viatges a Europa durant tota la seva vida i va servir de nexu filosòfic i polític entre ambdós continents.

Com altres dones de la seva generació, la Jane es va trobar grans obstacles per seguir una carrera universitària. El seu ambient familiar va procurar-li un ambient de lectura i estudi per tal que es constituís com a esperit independent i s'impliqués en política. La visita a l'equipament social de Toynbee Hill, al Regne Unit, li serveix com a model pel que serà, sens dubte, un dels grans assoliments de la seva vida: la fundació de la Hull-House el 1890 en una de les barriades més deprimides de Chicago. Allà un grup de persones, majoritàriament dones, s'hi instal·len de forma perllongada (Addams hi visqué per més de 40 anys)¹ creant una comunitat d'estudi i cures oberta al barri. Una de les primeres tasques va ser fer un estudi urbànic i social del barri que es va publicar el 1893 sota el títol *Hull-House Maps and Papers*. Aquest estudi havia de servir per a la implementació de polítiques municipals de millor al barri. La Hull-House irradiava així de dins enfora, alhora que servia de lloc de trobada i formació al veïnat, majoritàriament migrant i pobre (així succeïa amb les tres quartes parts de la

població de Chicago el 1889)². A les aules d'aquest espai fabril rehabilitat per a l'ús comunitari s'hi feien classes de música, teatre, de filosofia *Kindergarten* i de qualsevol cosa que els residents estessin disposats a oferir. Val a dir que entre els residents s'hi comptaven la flor i nata de la intel·lectualitat d'esquerres de l'època. Hi van passar, per exemple, Beatrice i Sydney Webb, Peter Kropotkin, Emma Goldman, Frank Lloyd Wright i Charlotte Perkins Gilman.

L'educació, els drets de les dones i dels treballadors i la inclusió de les persones migrades són els principals eixos del pensament d'Addams. Aquests temes són constants en els seus nombrosos articles publicats (centenars) i els seus deu llibres³. Filosòficament se l'agrupa amb els pragmatistes de

¹ Dos llibres d'Addams relaten l'experiència com a directora i resident de la Hull-House: *Twenty Years at Hull-House: With Autobiographical Notes* (1910) i *The Second Twenty Years at Hull House* (1930). El primer d'ells té traducció al castellà (veig's bibliografia).

² Vegi's Fischer (2006).

³ Destaquen, a banda dels ja anomenats, *Democracy and Social Ethics* (1902), *Newer Ideals of Peace*(1906), *The Spirit of the Youth and the City Streets* (1909), *A New Conscience and an Ancient Evil* (1912), *The Long Road of Woman's Memory* (1916), *Peace and Bread in Time of War* (1922). Recentment s'ha fet pública la digitalització de les seves obres a: <https://digital.janeaddams.ramapo.edu/>

Chicago, amics personals d'Addams, John Dewey (1859 -1952) i George Herbert Mead (1863 – 1931). Tots ells s'influïren recíprocament i van ser actius en múltiples associacions civils. Addams es va implicar a la National Association for the Advancement of the Coloured People, l'American Civil Liberties Union o el Playground Movement. Tal vitalitat social és característica de la *progressive era*, les dècades anteriors a la Primera Guerra Mundial en la història dels Estats Units. La figura més prominent n'era Theodor Roosevelt, qui tingué un suport essencial en Addams. Els representants d'aquests moviments havien procurat una espècie de síntesi entre el científicisme de Darwin i el socialisme utòpic. Estaven convençuts que s'assolirien cada cop més cotes de progrés social. Addams, però, tenia una postura pròpia en el sí d'aquesta corrent que Hamington (2014) ha anomenat, prenent l'expressió de la pròpia autora, "progrés lateral". El progrés lateral és aquella societat que més capacitat tingui d'incloure les persones vulnerables en la presa de decisions i en l'acció de les polítiques públiques.

Arribada a la seva maduresa, Addams ja s'havia fet popular per la seva tasca comunitària i pel seu talent com a escriptora. No li feia por participar en cap polèmica ni viure lliurement com li sortia del cor. La seva naturalitat en triar companya de vida i viure com a matrimoni l'ha fet entrar també com a precursora de la diversitat sexoafectiva⁴. Hi ha un gir important a la seva vida que és l'esclat de la Primera Guerra Mundial. Addams té 54 anys i està compromesa amb una munió de causes, però ho deixa tot per viatjar a Europa i associar-se amb altres dones per provar de deturar la guerra. Addams havia estat sempre una pacifista declarada, però la seva oposició a la guerra la fa objecte de crítiques ferotges per part dels patriotes nord-americans. Ella no es deixa acovardir i es reuneix a Europa amb tantes altres destacades feministes en un congrés a La Haia. Les ponents publiquen les resolucions del congrés sota la ploma d'Addams, Emily G. Balch i Alice Hamilton. *Women at the Hague: The International Congress of Women and*

its Results (1915) denuncia la follia de la guerra i, sobretot, les múltiples violències que pateixen les dones en situació bèl·lica. Perquè no només són blancs civils de bombes, epidèmies i gana, també ho són de violacions i delictes sexuals. El seu agut pronunciament a favor del cosmopolitisme i contra la guerra li van valdre el reconeixement internacional. I els mèrits aquí detallats bé la fan mereixedora d'un lloc a la nostra memòria.

Bibliografia

- ADDAMS, J. (2008). *Newer Ideals of Peace*. Gloucester: Dodo Press.
- ADDAMS, J. (2012). *Democracy and Social Ethics*. Radford: SMK Books.
- ADDAMS, J. (2014). *Veinte años en Hull House*. Murcia: Editem. Ediciones de la Universidad de Murcia.
- ADDAMS, J. (2014). *El largo camino de la memoria de las mujeres*. Zaragoza: Pressas Universitarias de Zaragoza.
- ADDAMS, J.; BALCH, E. G., & HAMILTON, A. (2003). *Women at the Hague. The International Congress of Women and Its Results*. Urbana and Chicago: University of Illinois Press.
- EAKLOR, V. L. (2008). *Queer America. A GLBT History of the 20th Century*. Westport: Greenwood Press.
- FISCHER, M. (2006). "Addams's Internationalist Pacifism and the Rhetoric of Maternalism". *NWSA Journal*, 18(3), 1–19.
- HAMINGTON, M. (2009). *The Social Philosophy of Jane Addams*. Chicago and Urbana: University of Illinois Press.
- SEIGFRIED, C. H. (1996). *Pragmatism and Feminism. Reweaving the Social Fabric*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- WARREN, K. J. (2009). *An Unconventional History of Western Philosophy. Conversations between Men and Women Philosophers*. Lanham.

⁴ S'especula que aquesta era la naturalesa de la relació de més de 30 anys entre Jane Addams i Mary Rozet Smith. Eaklor (2008) data el 1890, amb la fundació de la Hull House, el naixement de la lluita LGBTIQ+ als Estats Units.